

Tradice české známkové tvorby po devatenácté

Název emise: Tradice české známkové tvorby – Ivan Strnad

Den vydání: 20. ledna 2013

Platnost: od 20. ledna 2013 ve styku tuzemském i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 10 Kč - č. 754 (ČP)

Výtvarný návrh: Pavel Sivko

Rytec: Jaroslav Tvrdouh

Rozměr známkového obrazu: 40 x 23 mm

Druh tisku: OTr v barvě černé + HT v barvách žluté, růžové, světle a tmavě modré; vytiskla PTC

Tisková forma: 2x (30 + /8 + 4K/)

Papír: fl-an; **Náklad:** 760.000

FDC: OTp v barvě modré; vytiskla PTC

známka 1 Kčs 20. výročí vzniku Světové zdravotnické organizace (Pof. 1665), jejíž kresbu použil P. Sivko jako kresebnou výzdobu nové obálky dne vydání, s vtipným doplňkem bubliny s nápisem FDC. Na 9. září 1968 bylo oznámeno vydání dvouznámkové emise k XIV. sjezdu KSČ (viz např. Filatelie 19/1968), jejímž

autorem byl Ivan Strnad (rytci L. Jirka a J. Schmidt), v důsledku srpnové okupace však k vydání nedošlo a většina nákladu byla skartována, takže se dochoval jen malý počet známek či malých tiskových listů (desetibloků). Právě tato nevydaná emise se přitom svým grafickým zpracováním zcela vymyká podobě obdobných vydání a v pravotočivé spirále třicetihaleřové hodnoty jistě normalizátoři později hledali hlubší smysl.

Letošní první známková emise – po devatenácté vycházející Tradice české známkové tvorby – je věnována grafikovi a pilnému tvůrci našich poštovních známek Ivanu Strnadovi. Byl nepřehlédnutelnou osobností jako výtvarník i jako člověk, a z podoby známky to také vyplývá. Narodil se 3. dubna 1926 v Praze a už jako devatenáctiletý tu začal studovat na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde pak působil jako asistent a později docent. Jeho učitelem byl prof. Antonín Strnadel, rovněž autor několika československých známek (Pof. 522, 2199 a 2999). Pro podobnost jejich příjmení byl o generaci mladší Ivan Strnad po celý život vnímán tak trochu jako mladý výtvarník, i když mu už dávno bylo přes šedesát. Jistě k tomu přispělo i jeho mladistvé vzezření a vystupování, a neobvyklý bujný knír, zachycený Pavlem Sivkem na nové známce. Z dob jeho studií se zachovala jasná študácká říkanka o žáku a učiteli: „Strnad a Strnadel, to je jako prd a prd!“...

Do známkové tvorby vstoupil Ivan Strnad brzy, jeho prvním realizovaným návrhem je hodnota 2,40 Kčs z emise 25. výročí V. sjezdu KSČ z roku 1954, která je přes svůj vypětlý politický námět dodnes populární – vyšla totiž v malém tiskovém listu ocelotiskem z ploché desky a je teprve třetím desetiblokem nové měny. Ve stejném roce vyšla hodnota 45 h Hutník z obsáhlé výplatní emise Povolání, a o sedm let později 60 h a 1 Kčs Sport 1961 (krasobruslení a ragby). K často zpracovávaným politickým tématům patří 30 a 60 h 15. Výročí Vítězného Února a Pionýrské tábory ROH z roku 1963 (Pof. 1291-2), z nichž druhá patří mezi hezčí část tehdejší produkce. V roce 1968 vyšla

Návrhy nevydaných známek ke XIV. sjezdu KSČ v roce 1968, známka vpravo byla později upravena na hodnotu 60 h.

To však neovlivnilo další úkoly, kterými byl při tvorbě nových známek Strnad pověřován, takže mezi nimi opět najdeme mnoho politických námětů, často přímo se vztahem ke komunistické straně (např. Pof. 1896-9), SSM (1852) či ROH (1963); seznam by byl ve skutečnosti mnohem delší. Ke sportovním námětům se vrátil v roce 1972 sérií ZOH Sapporo (Pof. 1938-41), následovaly 80. výročí organizovaného tenisu v ČSR 1973 (2010), Spartakiáda 1975 (2139-41), LOH Montreal 1976 (2190-2), Spartakiáda spřátelených armád 1977 (2232-5), ZOH Lake Placid a LOH Moskva 1980 (2415-21), MS ve fotbale 1982 (2521-3). Navrhl však i emise Výzkum vesmíru 1975 (Pof. 2160-4) a 1977 (2276-80) a z ní vycházející Společný let 1977 (2296-7), 30 h Intersputnik 1974 (2082) a 60 let ČSA 1983 (2605-7). Z výplatních je autorem svitkových 50 h a 1 Kčs 1979 (Pof. 2398-9) a 2 a 3 Kčs 1980 (2413-4). Po roce 1989 mu byl svěřen návrh známky 4 Kčs Sdružení pro nadaci studenta Jana Palacha 1991 (Pof. 2982), poslední jeho československou známkou

byla dvacetikoruna Poštovní banka 1992 (3021). Nejrozsáhlejší Strnadovou emisí pak byly Dopltní z roku 1971, obsahující 12 hodnot (Pof. D92-103).

Pro nově vzniklou Českou republiku navrhl hned druhou vydanou známku – 2 Kčs MS v krasobruslení 1993 (Pof. 2) a ve stejném roce vyšla i tříkoruna MS ve vzpírání juniorů (8) a 3 Kč MS ve veslování (20). Sportovní námět má i 4 Kč MS ve fotbale 1994 (45).

Celkem je autorem bezmála stovky návrhů poštovních známek, počítaje v to i ty pro celiny. S jeho pracemi se však můžeme samozřejmě setkat i na levé straně obálek dne vydání a celin (tzv. kresebná výzdoba) a mezi příležitostnými razítky.

Tvorba Ivana Strnada byla pro své moderní pojetí předmětem několika publikací, snad první napsal Bohuslav Hlinka už v roce 1966 a vyšla jako katalog k výstavě pod názvem Ivan Strnad – grafika a známková tvorba. Za svou známkovou tvorbu získal v průběhu let i řadu ocenění.

Vedle známek a volné a užité grafiky byl i ilustrátorem řady knih a prameny o jeho tvorbě obsahují i informace, že byl autorem pamětních mincí. Leopold Sarga z České národní banky v reprezentační publikaci České bankovky a mince 1993–2012 (je zdarma ke stažení na www.cnb.cz) uvádí, že „*k soutěži na kresebné návrhy (současných bankovek) byli z českých výtvarníků vyzváni vyzrálí grafici, kteří již měli s účastí v soutěžích na bankovky zkušenosti: Karel Hruška, autor návrhu na dvacetikorunu vydanou v roce 1971, Oldřich Kulhánek, vítěz soutěže na desetikorunu v roce 1971, a Ivan Strnad, autor řady velmi zajímavých návrhů na bankovky v soutěžích, které proběhly v 60. letech. I. Strnad však tehdy o deset až patnáct let předběhl dobu. V osmdesátých letech vy-*

dala obdobně pojaté bankovky nizozemská centrální banka.“

Na nové známce umístil její autor P. Sivko do středu zdařilý portrét Ivana Strnada, který vlevo a vpravo obklopil dvojicí žen, motivů z jeho celiny (50. výročí zahájení automatického telefonního provozu v ČSSR 1975) a známky (Intersputnik 1974); každá nese v rukách jednu iniciálu - I a S. Vpravo dole jsou umístěny letopočty Strnadova narození a úmrtí; druhý - 2005 - je přitom možná nesprávný, protože některé prameny uvádějí, že zemřel už 28. 12. 2004 (a pohřeb měl počátkem ledna 2005). Pokud tomu tak je, nová známka by mohla zaujmout i sběratele omylů na známkách.

Součástí vydání je obálka prvního dne, s otiskem příležitostného razítka. Už jsme se zmínili, že kresebnou výzdobu obálky tvoří upravený motiv ze známky 20. výročí vzniku Světové zdravotnické organizace z roku 1968. V razítku kreslí (poněkud „roztřesená“) ruka iniciály Ivana Strnada (I S) a je zde uvedeno Praha, 20. 1. 2013.

Vedle známek v archové úpravě už tradičně vycházejí i sešitky s 8 známkami a 4 kupony. Na kuponu je kresba hlavy z pozadí známky 1 Kčs z emise Výzkum vesmíru z roku 1977. Kupon ve velikosti poloviny známky je vytištěn OTr+HT v barvách žluté, růžové, světle modré a černé.

Pokud bude vydavatel našich poštovních známek pokračovat v této prozatím nejdelší emisi České republiky i nadále, příští rok vyjde už po dvacáté. Bude samozřejmě zajímavé, kterému z tvůrců se dostane té výsady, že bude zpodobněn na tomto jubilejním vydání.

-k